

**DOKUMENTACJA PRZYRODNICZA,
DOKUMENTACJA ZARZĄDZANIA
SIEDLISKIEM 7230 W GRANICACH
OBSZARU NATURA 2000 BESKID
ŻYWIECKI PLH240006**

obejmująca obiekty:

**Hala Rysianka; Pod Halą Rysianką; Pod Rycerzową 1;
Pod Rycerzową 2; Mała Racza; Złatna Huta; Hala
Bulkowa 1; Dolina Ciapków**

Magdalena Bregin

wykonano w ramach projektu:

„Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” NAT13 NAT/PL/024

Spis treści

1.	Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem	2
2.	Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania.....	2
3.	Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektów	3
4.	Ogólne dane o obiektach	3
4.1.	Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieł leśnych	3
4.2.	Położenie geograficzne	3
4.3.	Położenie administracyjne.....	4
4.4.	Położenie w regionalizacjach przyrodniczych.....	4
4.5.	Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektów	4
5.	Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektów	4
5.1.	Budowa geologiczna	5
5.1.1.	Rzeźba terenu	5
5.1.2.	Gleby.....	5
5.2.	Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji.....	5
5.3.	Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne)	6
5.4.	Flora	6
5.4.1.	Rośliny naczyniowe.....	6
5.4.2.	Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe.....	8
5.4.3.	Rośliny zarodnikowe.....	9
5.4.4.	Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory	10
5.5.	Roślinność	10
5.5.1.	Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych.....	10
5.5.2.	Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych	10
5.5.3.	Analiza stopnia naturalności zbiorowisk	11
5.5.4.	Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna	11
5.5.5.	Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności	11
5.5.6.	Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej.....	11
5.6.	Fauna.....	12
5.7.	Walory kulturowe.....	12
6.	Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektów	12
7.	Założenia ochrony obiektów	12
7.1.	Silne i słabe strony ochrony obiektów. Szanse i zagrożenia ochrony obiektów i sposoby ich minimalizacji	12
7.2.	Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony.....	13
7.3.	Cele ochrony i zadania/działania ochronne.....	13
7.4.	Metodologia monitoringu	13
8.	Załączniki.....	14
8.1.	Mapy.....	14
8.2.	Dokumentacja fotograficzna i ryciny.....	17
8.3.	Tabela fitosocjologiczna.....	15

1. Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem

Opracowanie zostało wykonane w ramach projektu pt. „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” współfinansowanego ze środków instrumentu finansowego LIFE+, oraz NFOŚiGW oraz RDOŚ w Rzeszowie.

Projekt pt.: „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” współfinansowany jest ze środków instrumentu finansowego LIFE+, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, prowadzony przez Klub Przyrodników w partnerstwie z Gorczańskim Parkiem Narodowym realizowany jest od września 2012 r i będzie trwał do czerwca 2018 r. Projekt zakłada zahamowanie procesu degradacji oraz poprawę lub zachowanie właściwego stanu torfowisk alkalicznych Polski południowej w 24 obszarach Natura 2000, jako siedliska występowania wielu rzadkich, chronionych i skrajnie zagrożonych gatunków roślin w tym szczególnie gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz przywrócenie w ich obrębie ekstensywnego użytkowania kośnego zapewniającego ich dobry stan w długoterminowej perspektywie czasowej. Wśród wybranych obszarów znalazło się 97 najcenniejszych i najlepiej zachowanych torfowisk alkalicznych południowej i centralnej Polski zlokalizowanych na terenie 8 województw: dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego.

W szczególności projekt zmierzać będzie do:

- zahamowania nadmiernego odpływu i podniesienia poziomu wód gruntowych w obszarze torfowisk alkalicznych,
- zahamowania procesu mineralizacji i eutrofizacji powierzchniowej warstwy torfowisk alkalicznych,
- zatrzymania procesu spadku różnorodności biologicznej torfowisk alkalicznych spowodowanej ekspansją gatunków charakterystycznych dla siedlisk o niższej wilgotności np. traw, drzew i krzewów,
- upowszechnienia metod ochrony torfowisk alkalicznych na bazie dobrych planów ochrony i planów zarządzania sporządzonych w oparciu o solidne, podstawy naukowe ze szczególnym uwzględnieniem aspektów hydroekologicznych,
- promowania ochrony torfowisk alkalicznych jako ostoji rzadkich i zagrożonych gatunków stanowiących również regionalne i lokalne atrakcje przyrodnicze,
- interesowanych ochroną torfowisk alkalicznych w przyszłości podejmujących działania utrwalające uzyskane w ramach projektu efekty,
- zachęcenia możliwie największej liczby osób (rolników) do ekstensywnego użytkowania kośnego siedliska w przyszłości.

Osiągnięcie zakładanych celów, a szczególnie tempo zaniku siedliska i występujących w jego obrębie gatunków oraz konieczność pilnego podjęcia działań, w tym też aspekty ekonomiczne (nieproporcjonalnie wyższe koszty w przypadku działań rozproszonych w czasie i nie kompleksowych) zdecydowały o objęciu projektem tak dużej liczby niewielkich obiektów. Projekt dotyczący ochrony torfowisk alkalicznych jest naturalną konsekwencją zrealizowanego projektu pn. Programy ochrony: torfowisk alkalicznych (7230) i związanych z nimi zagrożonych gatunków, którego wyniki potwierdziły, że szacowana do tej pory powierzchnia torfowisk alkalicznych na terenie Polski wynosząca od kilkunastu do ok. 35 000 ha, obecnie kształtuje się na poziomie ok. 8 000 ha (posiadających charakterystyczną roślinność), a zaledwie 9% z nich pozostaje w stanie właściwym (FV). Projekt stanowi rozszerzenie na południową Polskę działań z projektu Life+ pn. Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) w młodogłacjalnym krajobrazie Polski północnej.

2. Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania

Bregin M. 2011. Regionalny program ochrony torfowisk alkalicznych w województwie śląskim. Klub Przyrodników, Świebodzin, mscr. (wersja internetowa).

Wolejko L., Stańko R., Pawlikowski P., Jarzombkowski F., Kiaszewicz K., Chapiński P., Bregin M., Kozub Ł., Krajewski Ł., Szczepański M.. 2012. Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). Wyd. Klubu Przyrodników. Świebodzin.

3. Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektów

Rozpoznanie środowiska przyrodniczego obiektów występujących na terenie obszaru Beskid Żywiecki jest dość dobre, jednakże ogranicza się głównie do szaty roślinnej. Dla potrzeb niniejszego projektu zostały wykonane badania fitosocjologiczne i florystyczne. Dokonano identyfikacji zbiorowisk roślinnych występujących na badanym obszarze, a także inwentaryzacji gatunków rzadkich, chronionych i charakterystycznych dla siedliska torfowisk alkalicznych.

Uzupełnienia wymagają dane na temat fauny obiektów, gdyż dostępne są jedynie ogólne informacje i nie wykonano jeszcze szczegółowej inwentaryzacji kręgowców i bezkręgowców występujących na terenie obiektów.

4. Ogólne dane o obiektach

4.1. Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieleń leśnych

Nazwa obiektu	Pełny adres leśny	Pełny adres ewidencyjny
Hala Rysianka	-	241704_2.0008.5345/1
Pod Halą Rysianką	S170420008-9971 -r -00	241704_2.0008.5345/1
Pod Rycerzową 1	-	241714_2.0002.1406 241714_2.0002.1407 241714_2.0002.1408 241714_2.0002.1409 241714_2.0002.1410 241714_2.0002.1411 241714_2.0002.1412 241714_2.0002.1413 241714_2.0002.1414 241714_2.0002.1415 241714_2.0002.1416
Pod Rycerzową 2	-	241714_2.0002.1388 241714_2.0002.1389 241714_2.0002.1390 241714_2.0002.1392
Mała Racza	S171120003-1032 -d -00	241711_2.0003.6344/3
Złatna Huta	02-34-2-02-67 -k -00	241714_2.0004.17952/6
Hala Bułkowa 1	-	241711_2.0003.6678/25 241711_2.0003.6678/15
Dolina Ciapków	02-34-1-16-211 -g -00	241711_2.0003.9129

Tab. 1. Wykaz działek i wydzieleń leśnych

4.2. Położenie geograficzne

Nazwa obiektu	Współrzędne
Hala Rysianka	N 49° 32' 04.139"

	E 019° 14' 15.019"
Pod Halą Rysianką	N 49° 32' 08.424" E 019° 14' 26.147"
Pod Rycerzową 1	N 49° 25' 37.887" E 019° 05' 18.355"
Pod Rycerzową 2	N 49° 25' 50.130" E 019° 05' 09.625"
Mała Racza	N 49° 24' 30.080" E 018° 58' 22.123"
Złatna Huta	N 49° 30' 46.533" E 019° 13' 25.408"
Hala Bulkowa 1	N 49° 26' 47.422" E 019° 01' 30.400"
Dolina Ciapków	N 49° 24' 43.209" E 019° 01' 51.843"

Tab.2. Współrzędne geograficzne

4.3. Położenie administracyjne

Województwo: Śląskie

Powiat: Żywiecki

4.4. Położenie w regionalizacjach przyrodniczych

Regionalizacja geobotaniczna

Prowincja: Karpacka

Kraina: Karpat Zachodnich

Podkraina: Zachodniokarpacka

Okręg: Beskid Żywiecki

Regionalizacja fizycznogeograficzna

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem

Podprowincja: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie

Makroregion: Beskidy Zachodnie

Mezoregion: Beskid Żywiecki

Mikroregion: Żywiecko-Orawski

4.5. Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektów

Młaki Beskidu Żywieckiego występują w miejscach gdzie gospodarka człowieka nie jest zbyt intensywna, a stan środowiska wokół obiektów jest dość dobry. Kilkadziesiąt lat temu obszary te były użytkowane kośnie oraz pastersko, dzięki czemu młaki zachowały się w dość dobrym stanie. W chwili obecnej w dużej części tereny te nie są użytkowane, co powoduje powolną sukcesję i zarastanie łąk położonych wokół obiektów.

Na Hali Rysiance, powyżej obiektów znajduje się schronisko turystyczne, które nie ma większego wpływu na torfowiska.

5. Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektów

5.1. Budowa geologiczna

5.1.1. Rzeźba terenu

Beskid Żywiecki jest częścią Beskidów Zachodnich, a położony jest w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich. W skład tego obszaru wchodzi dwie izolowane części, grupa Pilska oraz Wielkiej Raczy i druga Pasma Babiogórskie z masywem Babiej Góry i Pasmem Policy, Działy Orawskie oraz Pasma Orawsko-Podhalańskie. Najwyższymi szczytami Beskidu Żywieckiego są Diablak (1725 m n.p.m.), Pilsko (1557 m n.p.m.) oraz Wielka Racza (1236 m n.p.m.). Główną rzeką obszaru jest Soła, której dopływy w połączeniu z dopływami rzeki Koszarawy tworzą sieć rzeczną Beskidu Żywieckiego.

Wszystkie obiekty położone są na terenie Beskidu Żywieckiego, który zbudowany jest z utworów fliszowych sfaldowanych początkiem neogenu i w środkowym miocenie. Tworzą je pofałdowane, naprzemianległe warstwy piaskowców, zlepieńców i łupków pyłowcowo-iłastych, miejscami marglistych.

Torfowiska wykształcają się u podnóża stoków, schodzących do dolin górskich potoków, w niewielkich bezodpływowych nieckach, na wypłaszczeniach terenu, a także na stokach o niewielkim nachyleniu, lub w lejach źródłiskowych.

5.1.2. Gleby

Na terenie obiektów występują gleby gruntowo-glejowe, występujące w miejscu wysięku wód gruntowych. Ze względu na bardzo powolny proces odkładania materii organicznej w większości obiektów nie wykształca się warstwa torfu.

5.2. Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji

W chwili obecnej nie zaobserwowano mocno działających czynników degeneracyjnych dla torfowisk. Głównym zagrożeniem jest brak użytkowania kośnego, co w dalszej perspektywie może prowadzić do zarastania siedliska. W pierwszej kolejności spowoduje to zmiany w składzie gatunkowym i wypieranie gatunków charakterystycznych, a w dalszej przyszłości całkowity zanik torfowiska. Jednakże nie zaobserwowano, aby zmiany następowały w szybkim tempie w związku, z czym perspektywy ochrony torfowisk są dobre. Miejscami zagrożeniem może być uszkodzenie mechaniczne darni, głównie przez zrywkę drewna. Natomiast potencjalnym zagrożeniem dla torfowisk może być niewłaściwe gospodarowanie terenem, polegające zwłaszcza na zalesianiu obszarów otwartych. Nasadzenia drzew na terenach zajmowanych przez torfowiska w szybkim tempie będą przyczyniały się do ich degeneracji, a w konsekwencji do zaniku. Innym potencjalnym zagrożeniem może być zbyt intensywny wypas oraz tworzenie poidel dla zwierząt oraz koszarowania owiec, w obrębie łąk. W chwili obecnej owce nie są wypasane na terenie omawianych obiektów, jednak należałoby zwrócić na to baczniejszą uwagę w przyszłości – w przypadku planowania wypasu na tych obszarach.

Nazwa stanowiska	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	Istniejące	Potencjalne	
Hala Rynianka	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płątów siedlisk
Pod Halą Rysianką	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płątów siedlisk

Pod Rycerzową 1	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja, 2. wypas	3. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. W bliskiej odległości od płatu siedliska zlokalizowane jest poidło dla bydła, 3. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Pod Rycerzową 2	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Mała Racza	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Złatna Huta	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Hala BULKOWA 1	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Dolina Ciapków	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja; 2. Mechaniczne uszkodzenia darni	3. Zaniechanie/brak koszenia	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. W niewielkiej odległości od młaki oraz przez jej niewielki fragment przebiega szlak zrywki drewna, co powoduje uszkodzenia darni; 3. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk

Tab.3. Zagrożenia w poszczególnych obiektach

5.3. Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne)

Na obszarze obiektów nie występują żadne ciekі powierzchniowe. Natomiast na ich obrębie mają miejsca wysięki wód gruntowych bogatych w węglan wapnia, co warunkuje wykształcenie młaki. Przy wysokim stanie wód w niektórych obiektach, położonych na stokach o większym nachyleniu wysięki zbierają się w okresowe strugi, spływające w dół zboczy. W związku z tym uwodnieni podłoża na terenie obiektów jest dobre, a w niektórych przypadkach woda stagnuje.

5.4. Flora

5.4.1. Rośliny naczyniowe

W rezultacie badań i analiz florystycznych na badanym obszarze odnotowano występowanie 91 gatunków roślin, w tym 82 gatunków roślin naczyniowych i 9 gatunków mszaków. Z całą pewnością nie jest to pełna lista, którą w przyszłości należy uzupełnić.

Lp.	Nazwa gatunkowa
1	<i>Acer pseudoplatanus</i>
2	<i>Agrostis capillaris</i>
3	<i>Alchemilla sp.</i>
4	<i>Alopecurus pratensis</i>
5	<i>Angelica sylvestris</i>
6	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
7	<i>Astrantia major</i>
8	<i>Aulacomnium palustre</i>
9	<i>Briza media</i>
10	<i>Calirgonella cuspidata</i>
11	<i>Caltha laeta</i>
12	<i>Cardamine amara</i>
13	<i>Carex echinata</i>
14	<i>Carex flava</i>
15	<i>Carex nigra</i>
16	<i>Carex pallescens</i>
17	<i>Carex panicea</i>
18	<i>Carex paniculata</i>
19	<i>Carex vulpina</i>
20	<i>Chaerophyllum hirsutum</i>
21	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>
22	<i>Cirsium palustre</i>
23	<i>Cirsium rivulare</i>
24	<i>Climacium dendroides</i>
25	<i>Cratoneuron commutatum</i>
26	<i>Cratoneuron filicinum</i>
27	<i>Crepis paludosa</i>
28	<i>Cruciata glabra</i>
29	<i>Cynosurus cristatus</i>
30	<i>Dactylorhiza majalis</i>
31	<i>Deschampsia caespitosa</i>
32	<i>Epilobium palustre</i>
33	<i>Epipactis palustris</i>
34	<i>Equisetum arvense</i>
35	<i>Equisetum palustre</i>
36	<i>Equisetum pratense</i>
37	<i>Eriophorum angustifolium</i>
38	<i>Eriophorum latifolium</i>
39	<i>Festuca rubra</i>
40	<i>Filipendula ulmaria</i>
41	<i>Galium album</i>
42	<i>Galium palustre</i>
43	<i>Gentiana asclepiadea</i>
44	<i>Geranium sp.</i>
45	<i>Geum rivale</i>
46	<i>Geum urbanum</i>
47	<i>Gladiolus imbricatus</i>
48	<i>Holcus lanatus</i>

49	<i>Hypericum maculatum</i>
50	<i>Juncus articulatus</i>
51	<i>Juncus conglomeratus</i>
52	<i>Juncus effusus</i>
53	<i>Lathyrus pratensis</i>
54	<i>Luzula campestris</i>
55	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
56	<i>Lysimachia nummularia</i>
57	<i>Lysimachia vulgaris</i>
58	<i>Lythrum salicaria</i>
59	<i>Medicago lupulina</i>
60	<i>Mentha arvensis</i>
61	<i>Mentha longifolia</i>
62	<i>Myosotis palustris</i>
63	<i>Nardus stricta</i>
64	<i>Parnassia palustris</i>
65	<i>Petasites albus</i>
66	<i>Philonotis fontana</i>
67	<i>Picea abies</i>
68	<i>Plagiomnium elatum</i>
69	<i>Plantago lanceolata</i>
70	<i>Poa pratensis</i>
71	<i>Potentilla erecta</i>
72	<i>Potentilla reptans</i>
73	<i>Prunella vulgaris</i>
74	<i>Ranunculus acris</i>
75	<i>Ranunculus repens</i>
76	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>
77	<i>Rumex acetosa</i>
78	<i>Rumex acetosella</i>
79	<i>Salix aurita</i>
80	<i>Sanguisorba officinalis</i>
81	<i>Scirpus sylvaticus</i>
82	<i>Senecio nemorensis</i>
83	<i>Senecio subalpinus</i>
84	<i>Sphagnum sp.</i>
85	<i>Stellaria graminea</i>
86	<i>Trifolium pratense</i>
87	<i>Trifolium repens</i>
88	<i>Valeriana simplicifolia</i>
89	<i>Veratrum lobelianum</i>
90	<i>Vicia sepium</i>
91	<i>Viola palustris</i>

5.4.2. Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe

Na terenie omawianych obiektów odnotowano 5 gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, w tym 1 – ochroną ścisłą i 4 – ochroną częściową. Natomiast trzy gatunki są wpisane na Czerwoną Listę Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006) i przyznano im kategorię NT – bliski zagrożenia. Istotnym składnikiem flory torfowisk są również gatunki

górskie, które odróżniają je od torfowisk niżowych, między innymi starzec górski *Senecio subalpinus*, czy ciemiężyc zielona *Veratrum lobelianum*.

Gatunki roślin objęte ochroną ścisłą:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	<i>Epipactis palustris</i>	kruszczyk błotny

Gatunki roślin objęte ochroną częściową:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	<i>Dactylorhiza majalis</i>	kukulka szerokolistna
2	<i>Veratrum lobelianum</i>	ciemiężyc zielona
3	<i>Gladiolus imbricatus</i>	mieczyk dachówkowaty
4	<i>Gentiana asclepiadea</i>	gorczyka trojeściowa

Zestawienie gatunków roślin chronionych zagrożonych i rzadkich:

Gatunek	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006)	Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977)
<i>Epipactis palustris</i>	NT	
<i>Dactylorhiza majalis</i>	NT	R
<i>Gladiolus imbricatus</i>	NT	

5.4.3. Rośliny zarodnikowe

Lp.	Nazwa łacińska
1	<i>Aulacomnium palustre</i>
2	<i>Calirgonella cuspidata</i>
3	<i>Climacium dendroides</i>
4	<i>Cratoneuron commutatum</i>
5	<i>Cratoneuron filicinum</i>
6	<i>Philonotis fontana</i>
7	<i>Plagiomnium elatum</i>
8	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>
9	<i>Sphagnum sp.</i>

5.4.4. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory

Głównym zagrożeniem dla flory są zaburzenia warunków wodnych, spowodowane różnymi czynnikami, a także zarastanie młak przez podrost drzew i krzewy. Powoduje to zaburzenia struktury i funkcji fitocenozy, co w konsekwencji prowadzi do wnikania gatunków o szerszej amplitudzie ekologicznej. Gatunki te wypierają taksony charakterystyczne dla siedliska, których wymagania siedliskowe są dość specyficzne. Potencjalnymi zagrożeniami dla flory może być nieodpowiednio prowadzona gospodarka leśna, a także zbyt intensywne koszenie czy wypas. W przypadku niewłaściwego użytkowania mogą następować uszkodzenia siedliska, przeżyźnianie podłoża czy zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi (np. przy wyciekach z maszyn rolniczych). Co w konsekwencji doprowadzi do zmian w składzie gatunkowym, na korzyść gatunków bardziej ekspansywnych i mniej wrażliwych na zmiany siedliska.

5.5. Roślinność

5.5.1. Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych

Klasa: *SCHEUCHZERIO – CARICETEA FUSCAE* (Nordhagen 1936) R. Tx. 1937

Rząd: *Caricetalia fuscae* W. Koch 1926 em. Nordhagen 1936

Związek: *Caricion davallianae* Klika 1934

Klasa: *MOLINIO – ARRHENATHERETEA* R. Tx. 1937 em. 1970

Rząd: *Molinietalia* W. Koch 1926

Związek: *Calthion* R. Tx. 1937

5.5.2. Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych

Młaki Beskidu Żywieckiego odznaczają się dużym bogactwem gatunków, składa się na nie komplet podstawowych dla siedliska taksonów, z dodatkowym udziałem gatunków przenikających z łąk świeżych oraz wilgotnych, będących najczęstszym otoczeniem płatów młak. Głównym czynnikiem warunkującym powstawanie górskich młak jest odpowiednie uwodnienie terenu. Notowane są zazwyczaj w miejscach wysięku i wycieku wody, na różnych wysokościach nad poziomem morza, a ich występowanie nie jest zależne od ekspozycji. Im bardziej regularny typ zasilania, tym większa jest stabilność oraz wewnętrzna różnorodność i bogactwo gatunkowe fitocenozy tworzących to siedlisko.

Na omawianym terenie dominuje zbiorowisko *Valeriano-Caricetum flavae* PAWL. ze związku *Caricion davallianae* KLIKA., typowe dla górskich młak. Warstwa zielna jest dobrze wykształcona i zdominowana przez niskie turzyce, charakterystyczne dla tego siedliska między innymi: turzyca żółta *Carex flava*, turzyca prosowata *C. panicea* czy turzyca gwiazdkowata *C. echinata*, a także turzyca pospolita *Carex nigra*. Odnotowano tu także welniankę szerokolistną *Eriophorum latifolium*, kruszczyka błotnego *Epipactis palustris*. Znaczącym udziałem cechuje się także kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*, gatunek typowy dla górskich młak. Warstwa mszysta, w większości obiektów osiąga dość znaczne pokrycie. Występują tu takie gatunki jak *Rhytidiadelphus squarrosus*, *Aulacomnium palustre*, *Caliergonella cuspidata* czy *Philonotis fontana*. W przypadku młak występujących na źródłiskach, dużym

udziałem cechują się gatunki z rodzaju *Cratoneuron*.

5.5.3. Analiza stopnia naturalności zbiorowisk

Zbiorowiska występujące na terenie obiektów są w dużej mierze naturalne. Chociaż wykształcają się wtórnie, na powierzchni wcześniej użytkowanej przez człowieka, jako łąki kośne. Wykształca się specyficzny układ, typowy dla górskich hal. Taki rodzaj fitocenozy związany jest z warunkami geologicznymi oraz hydrologicznymi, które warunkują wykształcanie się górskich młak. Jednakże utrzymywanie się młaki w wielu przypadkach zależy od ich ekstensywnego użytkowania kośnego, co czyni je zbiorowiskami półnaturalnymi.

5.5.4. Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna

Roślinność występująca na obszarze obiektów w Beskidzie Żywieckim podawana jest presji sukcesyjnej. Związane jest to z zaniechaniem użytkowania, co w konsekwencji może doprowadzić do zarastania młak. W przypadku braku ekstensywnego koszenia młaki będą zarastały w pierwszej kolejności przez roślinność typową dla łąk wilgotnych, później ziołorośla i w konsekwencji przez zarośla.

5.5.5. Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności

Degeneracja zbiorowisk roślinnych następuje w wyniku przesuszania podłoża, a także braku użytkowania kośnego. Prowadzi to do przenikania gatunków łąkowych oraz ekspansji krzewów (głównie wierzby *Salix* sp.), a także podrostu drzew. W konsekwencji następuje przekształcanie fitocenz, w kierunku wilgotnych łąk, zarastanie ziołoroślami, jeżynami, a ostatnim etapie zaroślami.

5.5.6. Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej

Na terenie obiektów w Beskidzie Żywieckim odnotowano jeden typ siedliska:

- 7230 Górskie i nizinne torfowiska alkaliczne o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Siedlisko reprezentowane jest przez fitocenozy należące do związku *Caricion davalianae*, w obrębie, których występują gatunki charakterystyczne dla siedliska. W większych ilościach odnotowano tu między innymi takie taksony jak *Valeriana simplicifolia*, *Carex panicea*, *Carex nigra*, czy *Carex flava*. Jednakże stan siedliska został oceniony, jako niezadowalający ze względu na zarastanie hal i polan, na których umiejscowione są młaki, co prowadzi do ograniczania ich powierzchni. Inną przyczyną jest również wnikanie gatunków łąkowych, co powoduje wypieranie gatunków charakterystycznych dla siedliska.

Kod i nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena	Ocena	Ocena
-------------	----------	----------	-------	-------	-------

siedliska			wskaźnika	parametru	ogólna
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	U1	U1	U1
	Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1	U1	
		Gatunki dominujące	U1		
		Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	U1		
		Obce gatunki inwazyjne	FV		
		Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV		
		Stopień uwodnienia	FV		
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	U1		
		Pozyskanie torfu	FV		
		Melioracje odwadniające	FV		
	Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	FV	FV	

5.6. Fauna

Nie zostały wykonane szczegółowe badania fauny tego terenu, jednak należy spodziewać się występowania tutaj szeregu rzadkich i cennych gatunków związanych z podmokłym siedliskiem.

5.7. Walory kulturowe

Na terenie obiektów i w jego otoczeniu nie występują obiekty kultury materialnej (stanowiska archeologiczne zabytki architektury, zabytki techniki) oraz inne materialne pamiątki kultury.

6. Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektów

W chwili obecnej obiekty oraz obszar wokół nich nie jest zagospodarowany. Kilkanaście lat temu był użytkowany, jako łąki kośne lub pastwiska, jednakże zaniechano tej gospodarki.

7. Założenia ochrony obiektów

7.1. Silne i słabe strony ochrony obiektów. Szanse i zagrożenia ochrony obiektów i sposoby ich minimalizacji

Proponowane metody ochrony obiektów są wyznaczone w zgodzie z panującymi praktykami obejmującymi działania na obszarach siedliska torfowisk alkalicznych. Zostały one ustalone

na podstawie doświadczeń własnych oraz po analizie fachowej literatury. Metody te powodują, iż w dłuższej perspektywie czasowej stan siedliska powinien się sukcesywnie poprawiać. Świadczą o tym liczne przykłady wykonywania takich działań zarówno w kraju jak i za granicą. Prace będą wykonywane w odpowiedniej porze roku tak, aby nie zniszczyć płatów roślinności, z zachowaniem wszelkich zasad ochrony przyrody.

7.2. Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony

Dotychczasowo obiekty nie były objęte żadnymi działaniami ochronnymi, w związku, z czym stan siedliska oceniony jest, jako niezadowalający.

7.3. Cele ochrony i zadania/działania ochronne

Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cel działań ochronnych
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	U1	Poprawa stanu zachowania siedliska, poprzez poprawę parametru specyficzna struktura i funkcje.

7.4. Metodologia monitoringu

Metodyka monitoringu stanu siedliska została przyjęta w dużym stopniu według zasad monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na każdym z badanych obiektów określano wartość trzech podstawowych parametrów:

- Powierzchnia
- Specyficzna struktura i funkcje
- Perspektywy ochrony

Ocena parametru „specyficzna struktura i funkcje” odbywa się na podstawie listy wskaźników, opracowanych dla siedliska 7230. Natomiast parametry „powierzchni” oraz „perspektywy ochrony” są oceniane bezpośrednio, bez ocen częściowych i dodatkowych wskaźników. Wybrane dla siedliska wskaźniki opisują łatwe do określenia lub zmierzenia cechy siedliska przyrodniczego, które mogą wskazywać na zaburzenia jego „specyficznej struktury i funkcji”.

Przy wyprowadzeniu oceny końcowej dla parametru nie przyjęto z góry zasady, że najgorzej oceniony wskaźnik decyduje o tej ocenie, ponieważ poszczególne wskaźniki nie muszą mieć jednakowego wpływu na stan zachowania siedliska (nie są równocenne). Wyróżniono tzw. wskaźniki kardynalne, (czyli najważniejsze dla utrzymania struktury i funkcji siedliska), których obniżona ocena skutkuje automatycznym obniżeniem oceny całego parametru. Pozostałe, traktowane były, jako pomocnicze i ich gorsza ocena nie powoduje konieczności obniżenia oceny dla parametru, jeśli wskaźniki kardynalne wskazują na właściwy stan siedliska.

Ocenę parametrów siedliska dokonywano w trzystopniowej skali, przyznając odpowiednie kody dla każdego z nich:

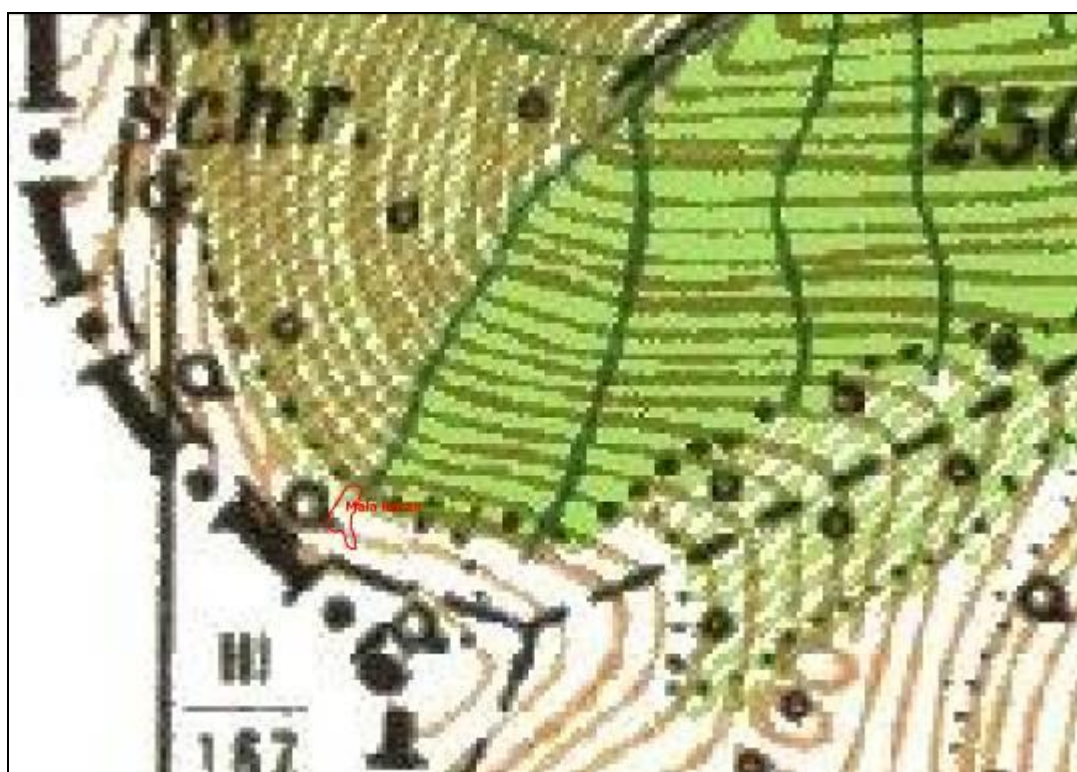
- FV – stan właściwy
- U1 – stan niezadowalający
- U2 – stan zły

8. Załączniki

8.1. Mapy

Mapa.1. Hala Bulkowa 1

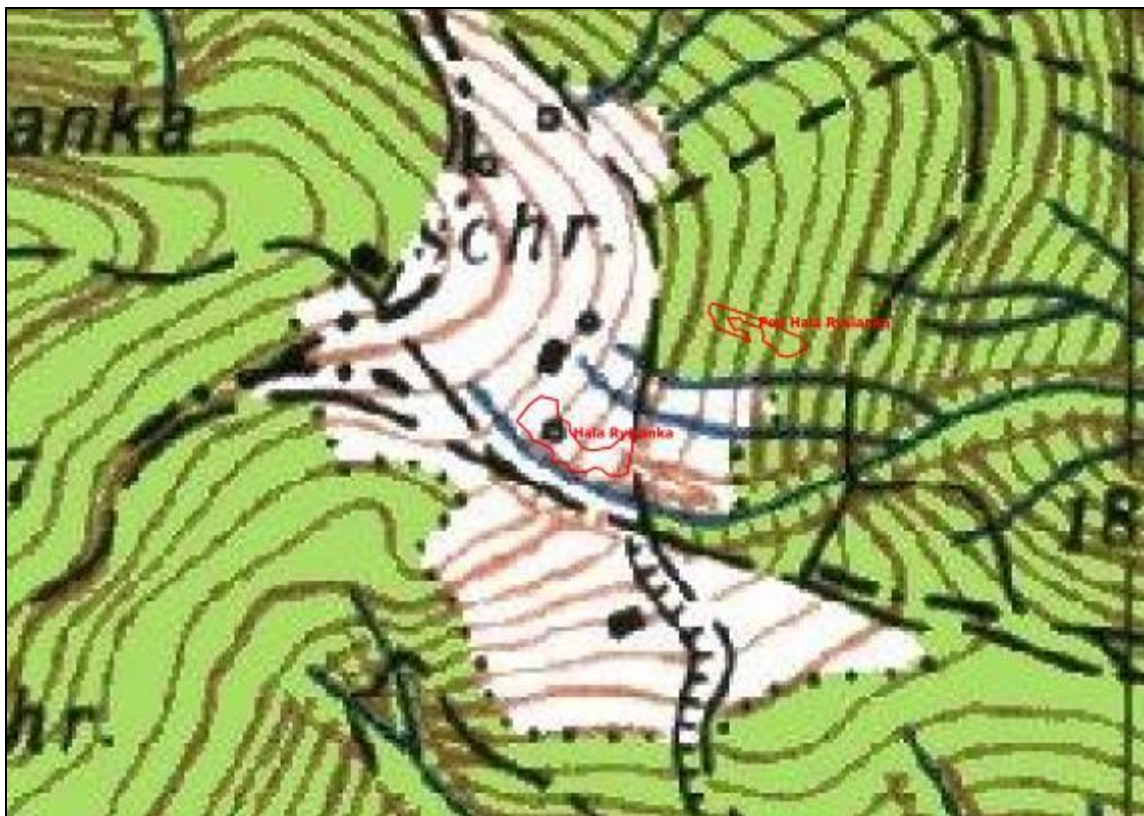
Mapa.2. Mała Racza

Mapa.3. Pod Rycerzową 1 i Pod Rycerzową 2

Mapa.4. Złotna Huta

Mapa.5. Hala Rysianka i Pod Hala Rysianką

Mapa.6. Rozmieszczenie obiektów w Beskidzie Żywieckim

8.2. Dokumentacja fotograficzna

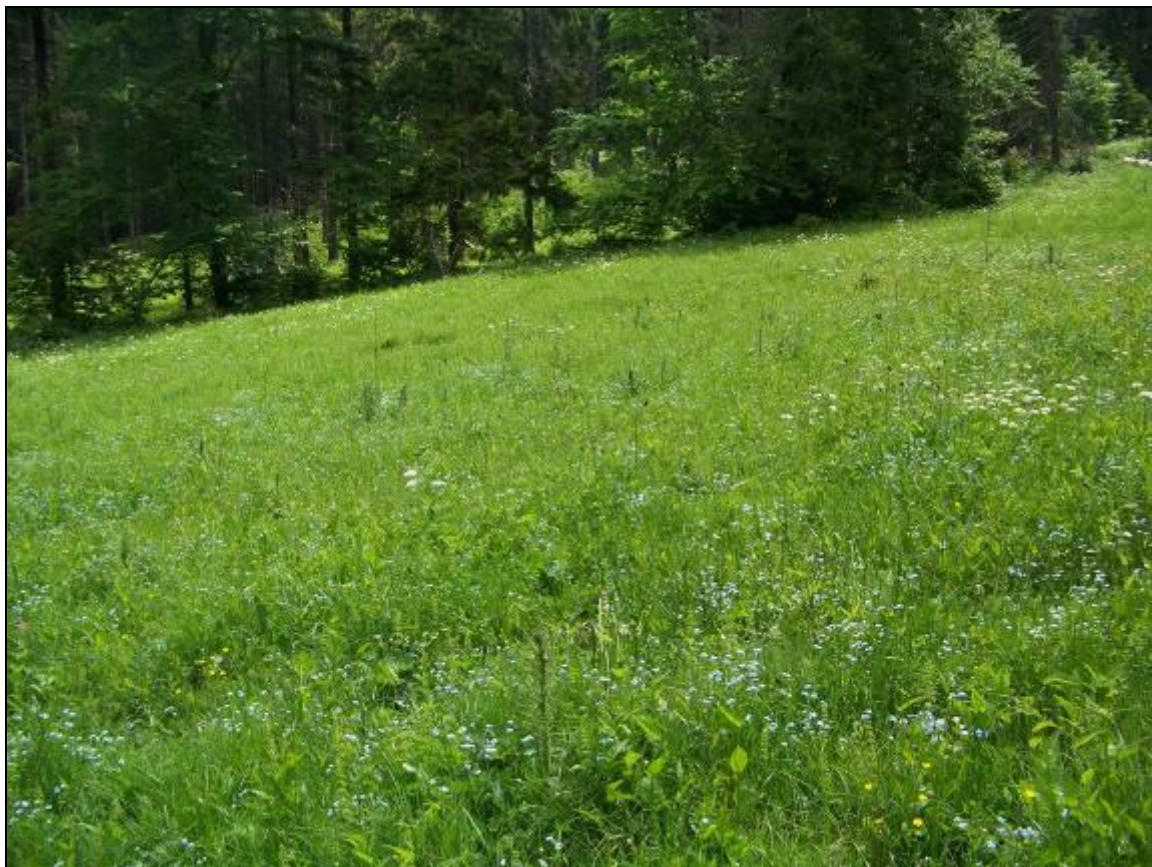
Fot.1. Hala Rysianka

Fot.2. Pod Halą Rysianką

Fot.3. Pod Rycerzową 1

Fot.4. Pod Rycerzową 2

Fot.5. Złatna Huta

Fot.6. Hala Bułkowa

Fot.7. Dolina Ciapków

8.3. Tabela fitosocjologiczna

Numer kolejny - No. of record	1	2	3	4	5	6	7	8
Lokalizacja - Locality	Złatna Huta	Hala Rysianka	Pod Halą Rysianką	Hala Bułkowa 1	Hala Bułkowa 2	Dolina Ciapków	Pod Rycerzową 1	Pod Rycerzową 2
Data (dzień - miesiąc) - Date (day - month)	24.07. 2016	27.07. 2016	27.07. 2016	02.08. 2016	02.08. 2016	02.08. 2016	20.08. 2016	20.08. 2016
Powierzchnia zdjęcia - Area of record [m²]	25	25	25	25	25	25	25	25
Pokrywanie warstwy krzewiastej - Cover of shrub layer b [%]	0	0	0	0	0	0	0	0
Pokrywanie warstwy zielnej - Cover of herb layer c [%]	95	95	90	95	80	95	90	95
Pokrywanie warstwy mszystej - Cover of moss layer d [%]	70	50	90	70	90	60	70	70
ChCl: SCHEUCHZERIO-CARICETEA NIGRAE								
<i>Eriophorum angustifolium</i>							3	
<i>Juncus articulatus</i>	1			2	1			
<i>Carex nigra</i>		4	3	1	3		2	4
<i>Carex echinata</i>		1	3	3	1		1	2
<i>Viola palustris</i>			2					
ChO., All.:Caricion davalianae								
<i>Carex flava</i>	2	2	2	4	2	2	2	1
<i>Epipactis palustris</i>				3	3	+	3	1
<i>Parnassia palustris</i>				+	2			
<i>Valeriana simplicifolia</i>	3	2	1	1	2	3		1
Inne:								
<i>Rhynchospora squarrosus</i>		2		2	3		3	
<i>Carex panicea</i>		2		3	3	1	3	2
<i>Agrostis capillaris</i>		2	1		1	1	1	2
<i>Alchemilla</i> sp.	1	3	2				2	1
<i>Alopecurus pratensis</i>							1	

<i>Anthoxanthum odoratum</i>	1	1	3	1	1	1	1	1
<i>Astrantia major</i>		1		+	2			+
<i>Briza media</i>	1			2	2		1	+
<i>Caligonella cuspidata</i>	2			3	3	2	3	4
<i>Caltha laeta</i>			2	1		2	1	2
<i>Cardamine amara</i>			+					
<i>Carex pallescens</i>	+						2	1
<i>Carex paniculata</i>			1					
<i>Carex vulpina</i>		1						
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>	2		2			3	3	2
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>			1					
<i>Cirsium rivulare</i>					1	2		1
<i>Cirsium palustre</i>	1	1	1	1	1	2		1
<i>Climacium dendroides</i>				2	3	1		
<i>Crepis paludosa</i>	2	1	2		1	2	3	3
<i>Cruciata glabra</i>				+	1			
<i>Dactylorhiza majalis</i>			1				+	
<i>Deschampsia caespitosa</i>		1	2				1	1
<i>Epilobium palustre</i>							1	1
<i>Equisetum arvense</i>						1		+
<i>Equisetum palustre</i>	4	2			1	2		
<i>Equisetum pratense</i>			3					
<i>Eriophorum latifolium</i>		2			2			
<i>Festuca rubra</i>		2		1			1	1
<i>Filipendula ulmaria</i>			2		1		+	
<i>Galium album</i>	2	1		1				
<i>Galium palustre</i>				1	2	2		
<i>Gladiolus imbricatus</i>				+	1			+
<i>Geum urbanum</i>	1			1		1	2	1
<i>Geum rivale</i>			1					
<i>Gentiana asclepiadea</i>						+		
<i>Holcus lanatus</i>		1						1

<i>Hypericum maculatum</i>		1		1				1
<i>Juncus conglomeratus</i>			1			1		
<i>Juncus effusus</i>	1	1	2	1		2		2
<i>Lathyrus pratensis</i>	2					2	2	2
<i>Luzula campestris</i>		+					1	
<i>Lychnis flos-cuculi</i>		+		+		1	1	2
<i>Lysimachia nummularia</i>	1	1	2	1	1		1	
<i>Lysimachia vulgaris</i>				1	2			
<i>Lythrum salicaria</i>					1			
<i>Aulacomnium palustre d</i>			3	1				1
<i>Plagiomnium elatum d</i>	3	2	2	2	2	3	1	4
<i>Mentha arvensis</i>					1	1		
<i>Mentha longifolia</i>	2							
<i>Medicago lupulina</i>				+				
<i>Myosotis palustris</i>	1	1	1	1		2	1	1
<i>Nardus stricta</i>								
<i>Plantago lanceolata</i>	1							
<i>Petasites albus</i>			1					
<i>Poa pratensis</i>	+							
<i>Potentilla erecta</i>	1	3	3	2	2	3	2	1
<i>Potentilla reptans</i>	1							
<i>Prunella vulgaris</i>	+		1	1	1	1		
<i>Ranunculus acris</i>				1	1		2	2
<i>Ranunculus repens</i>	1	1			1		1	
<i>Rumex acetosa</i>		1		1				
<i>Rumex acetosa</i>			1					
<i>Scirpus sylvaticus</i>	3			3	2	3		
<i>Senecio nemorensis</i>		1						
<i>Senecio subalpinus</i>		2					2	1
<i>Stellaria graminea</i>							1	1
<i>Trifolium repens</i>							1	
<i>Trifolium pratense</i>	1				1			1

<i>Vicia sepium</i>	1			1	1		1	1
<i>Sphagnum sp.d</i>					1			
<i>Cratoneuron commutatum d</i>		3	3		1	1		
<i>Cratoneuron filicinum d</i>							1	
<i>Salix aurita c</i>				+				
<i>Picea abies c</i>				+				
<i>Angelica sylvestris</i>				+	1			
<i>Philonotis fontana d</i>					1			
<i>Sanguisorba officinalis</i>						2		
<i>Acer pseudoplatanus c</i>						+		
<i>Cynosurus cristatus</i>							1	
<i>Geranium sp.</i>							1	